

*Parlament České republiky
POSLANECKÁ SNĚMOVNA
2011
6. volební období*

Z Á P I S

*z 3. schůze
Stálé komise pro rodinu a rovné příležitosti
konané dne 4. března 2011*

Přítomni: prezenční listina

Omluveni: prezenční listina

1. Zahájení schůze, schválení návrhu pořadu

Schůzi zahájila předsedkyně Stálé komise pro rodinu a rovné příležitosti (SKRRP) H. Langšádlová v 9.30 hod., sdělila, že ze schůze se omluvili mpř. J. Wenigerová, posl. S. Marková a posl. M. Gregora.

Pozvánky byly všem včas rozeslány a návrh pořadu mají poslanci a poslankyně k dispozici. Př. H. Langšádlová dala hlasovat o pořadu schůze, se kterým přítomní souhlasili */hlasování 11-0-0/*.

Schválený návrh pořadu:

1. Zahájení schůze, schválení návrhu pořadu
2. Vystoupení veřejného ochránce práv JUDr. Pavla Varvařovského
3. Vládní návrh, kterým se předkládá Parlamentu České republiky k vyslovení souhlasu Návrh na přijetí změny čl. 20 odst. 1 Úmluvy o odstranění všech forem diskriminace žen */sněmovní tisk 221/*
4. Sdělení předsedkyně a různé
5. Návrh termínu a pořadu 4. schůze stálé komise

2. Vystoupení veřejného ochránce práv JUDr. Pavla Varvařovského

V úvodu svého vystoupení P. Varvařovský konstatoval, že na Úřad ombudsmana se lidé často obracejí i v případech, které nespádají do jeho kompetence, často nerozlišují mezi veřejným a soukromým právem, proto by pro jeho funkci byl srozumitelnější titul „ochránce veřejných práv“.

V současnosti P. Varvařovský připravuje souhrnnou zprávu o činnosti Úřadu ombudsmana za rok 2010, kterou předloží Poslanecké sněmovně v březnu. Tato zpráva obsahuje podněty a doporučení, o kterých bude hovořit dále.

Nejprve se P. Varvařovský věnoval problematice sirotčích důchodů. Zavedením pojistného principu zmizelo pravidlo, že osiří-li dítě, má nárok na sirotčí důchod. V dnešní době se v mnoha případech zjistí, že rodiče neplatili pojistné po dostatečně dlouhou dobu, nebo jim ho neplatil zaměstnavatel a dítě zůstává bez jakéhokoliv zaopatření. P. Varvařovský tedy navrhuje buď problém ošetřit v zák. 155/1995 Sb. o důchodovém pojištění, nebo vytvořit speciální dávku pro tyto případy. Tento problém je na Ministerstvu práce a sociálních věcí, stejně jako v Poslanecké sněmovně urgován již od r. 2004, kdy na něj poprvé upozornil JUDr. Otakar Motejl. Ochránce tedy doporučuje, aby Poslanecká sněmovna v rámci projednávání tzv. malé důchodové reformy zakotvila nárok na sirotčí důchod alespoň v minimální garantované výši i těm osiřelým dětem, jejichž rodiče v okamžiku smrti nesplnili podmínky pro nárok na starobní či invalidní důchod (garantovaný sirotčí důchod).

Současně ochránce usiluje o odstranění výkladové neshody s Ministerstvem práce a sociálních věcí, které restriktivně vykládá podmínku vzniku nároku na sirotčí důchod po osobě, která převzala dítě do péče nahrazující péči rodičů, tím, že na ni muselo být dítě v době smrti převážně odkázáno výživou. Jde o pojem „převážně odkázáno výživou“, který ministerstvo vykládá striktním a dogmatickým aritmetickým průměrem, důsledkem je zamítání žádostí o sirotčí důchod po uvedených osobách.

Dále se P. Varvařovský věnoval oblasti rodiny a dítěte, kterou má ve své kompetenci jeho spolupracovnice RNDr. Jitka Seitlová. Nejprve zmínil případy, kdy jsou děti odebírány z péče rodičů z důvodu nevalných bytových podmínek. P. Varvařovský je toho názoru, že odebírání dětí není pouze věcí práva, ale je také o citu a o vztazích. Dle ombudsmana nelze presumovat výchovnou nezpůsobilost rodiče a ohrožení příznivého vývoje dítěte z důvodu nevalných bytových podmínek, neboť by se jednalo o porušení práva dítěte být se svými nejbližšími. S tímto souvisí i umístění dítěte do tzv. neutrálního prostředí; nedávno v této věci vyšel judikát Ústavního soudu: „jestliže hrozí umístění dítěte do neutrálního prostředí, jímž má být psychiatrická léčebna a jedná se o zdravé dítě, u něhož není indikována léčba z důvodu psychiatrické diagnózy, pak orgán sociální ochrany dětí by v zájmu dítěte měl s takovým opatřením vyjádřit zásadní nesouhlasné stanovisko“.

Dále P. Varvařovský upozornil na právo dítěte být slyšeno, dle nového občanského zákoníku musí být dítě nad 12 let slyšeno. V této souvislosti se P. Varvařovský odvolal na náleží Ústavního soudu z r. 2009, podle kterého by v zájmu dítěte orgán sociální ochrany dětí měl aktivně působit na všechny zúčastněné, aby kontakt dítěte s rodičem, se kterým nežije ve společné domácnosti, probíhal a aby, není-li věk dítěte tak nízký, že to nejde, dítě bylo slyšeno a není-li názor dítěte v příkrém rozporu s jeho zájmy, měl by být, zejména u starších dětí, jedním z předních hledisek při rozhodování.

Závěrem svého vystoupení P. Varvařovský seznámil přítomné se statistikou stížností, kterými se jeho úřad zabývá. Úřad ombudsmana ročně dostává 7.500 podnětů, z nichž 4.500 spadá do kompetence ombudsmana, z těchto se téměř 1000 týká sociální oblasti, druhou největší oblast tvoří stížnosti ohledně stavebního práva, územního plánování, životního prostředí apod. Do oblasti diskriminace spadá cca 2 % podnětů (tedy 150 – 200 podnětů za rok).

V následně otevřené rozpravě se posl. D. Váhalová dotázala na názor ombudsmana, pokud jde o pojem „zájem dítěte“, který se hojně diskutoval na semináři o střídavé péči, jež komise uspořádala.

P. Varvařovský odpověděl v tom smyslu, že základním právem a zájmem dítěte je být s oběma svými rodiči. Nebyl by zastáncem toho, pokud by stát preferoval způsob, že dojde k absolutnímu odcizení dítěte s rodičem, který nemá dítě ve své péči. Dítě by si ke svému druhému rodiči mělo zachovat pozitivní vztah a stát by neměl podporovat, aby si rodiče přes dítě vyřizovali své soukromé účty. Pokud jsou rodiče rozumní, nevidí ve střídavé péči problém. Podporoval by ovšem názor P. Špondrové, pracovnice Oddělení rovnosti žen a mužů při Sekci pro lidská práva Úřadu vlády, který zazněl na posledním jednání SKRRP: „jsou-li oba rodiče způsobilí dítě vychovávat, mají-li o výchovu zájem a dohodnou-li se na jejich základních podmínkách, soud svěří dítě do střídavé výchovy obou rodičů.“

Posl. J. Chalánková se vrátila k problematice sirotčích důchodů – domnívá se, že početně dětí nebude mnoho a dopady na státní rozpočet nebudou velké, pravděpodobně bude zpravodajkou k malé důchodové reformě. Pokusila by se tento problém vyřešit. Sociální bydlení a odebírání dětí z důvodu bytové nouze označila za další závažný úkol.

Posl. M. Benda by se rád dozvěděl více o činnosti orgánů sociální ochrany a péče o dítě (tzv. OSPOD). V souvislosti s diskriminací zmínil poslední rozhodnutí Evropského soudního dvora, podle kterého soud zakázal pojišťovněm rozlišovat muže a ženy. Znamená to, že se budou muset přepracovat důchodové reformy v EU? Navrhuje pozvat na příští jednání komise někoho z vlády a zeptat se, jak se bude dál v této věci pokračovat.

Posl. J. Chalánková podotkla, že s činností OSPOD má na krajské úrovni dobrou zkušenost.

Př. H. Langšádlová uvedla, že pokud rodina funguje, tak v ní stát nemá vůbec zasahovat, ale pokud rodina selhává, tak vždy bude existovat nějaký státní orgán, který by měl intervenovat ve prospěch dítěte.

P. Varvařovský se vrátil k oblasti diskriminace, kterou se nově zabývá na základě antidiskriminačního zákona. Nejvíce podnětů z této oblasti se týká práce a zaměstnávání, na druhém místě jsou záležitosti související s bydlením (zejm. vztah pronajímatel – nájemníci), třetí oblast se týká práva spotřebitelů.

Za problematické považuje P. Varvařovský paušalizované vyžadování výpisů z rejstříku trestů bez ohledu na charakter práce. Dle zákoníku práce mají zaměstnavatelé předkládat výpis z rejstříku trestů jen ti, u kterých je to nezbytně nutné.

3. Vládní návrh, kterým se předkládá Parlamentu České republiky k vyslovení souhlasu Návrh na přijetí změny čl. 20 odst. 1 Úmluvy o odstranění všech forem diskriminace žen /sněmovní tisk 221/

Tento bod uvedl JUDr. Vladimír Galuška, náměstek ministra zahraničních věcí ve smyslu předkládací zprávy k sněmovnímu tisku 221. Jde o čistě technickou změnu čl. 20 odst. 1, kterou se zruší původní limit dvou týdnů pro každoroční zasedání Výboru pro odstranění diskriminace žen, jelikož se vzrůstajícím počtem smluvních stran, který nyní činí již 186 států, roste i časová náročnost projednávání národních zpráv. Nové znění čl. 20 odst. 1 zní: „Výbor se bude obvykle scházet každoročně za účelem projednání zpráv předložených v souladu s článkem 18 této Úmluvy. Trvání zasedání Výboru bude určeno zasedáním smluvních stran Úmluvy a schváleno Valným shromážděním OSN.“ Dále nám. V. Galuška doplnil, že dosud Úmluvu ratifikovalo 59 států a Úmluva vstoupí v platnost, až změnu ratifikuje 2/3 členských států. Byť se ČR se svou ratifikací přidává pozdě, chce Ministerstvo zahraničních věcí přispět k tomu, aby byl právní stav narovnan. Vláda změnu Úmluvy schválila 24. 11. 2010, v Poslanecké sněmovně změnu Úmluvy projednal kromě SKRRP zahraniční výbor, rovněž v Senátu probíhá ratifikace.

Zpravodajka D. Váhalová ve své zprávě shrnula, že Úmluvu schválilo Valné shromáždění OSN v r. 1979, tehdejší ČSSR ji ratifikovala r. 1982. Cílem Úmluvy je odstranění všech forem diskriminace žen ve světě. Návrh změny byl předložen nejdříve Dánskem, dále Norskem, Islandem, Finskem a Švédskem a následně schválen dne 22. 5. 1995. Zopakovala, že změnu Úmluvy dosud ratifikovalo 59 států (v rámci EU jí dosud ratifikovalo 18 členských států). Dále posl. D. Váhalová informovala, že v říjnu 2010 se uskutečnilo slyšení Výboru pro odstranění diskriminace žen o čtvrté a páté periodické zprávě ČR o plnění Úmluvy o odstranění všech forem diskriminace žen. V této souvislosti posl. D. Váhalová navrhuje požádat MZV, aby podalo informaci o výsledcích slyšení včetně předložení české zprávy a zejména závěrečného doporučení Výboru pro odstranění diskriminace žen pro ČR.

V následně otevřené rozpravě se posl. D. Váhalová zajímala, proč se změna Úmluvy z r. 1995 projednává až v r. 2011 a proč tuto změnu dosud ratifikovalo tak málo členských států.

Nám. V. Galuška odpověděl v tom smyslu, že vzhledem k rotaci pracovníků na MZV je obtížné dohledat, proč se tak dlouho váhalo s ratifikací změny. Pokud jde o předložení informací z jednání Výboru, upozornil, že gestorem k této problematice je Úřad vlády.

Následně zpravodajka D. Váhalová navrhla usnesení, kterým Stálá komise pro rodinu a rovné příležitosti 1) doporučuje Poslanecké sněmovně přijmout následující usnesení: Poslanecká sněmovna České republiky dává souhlas k ratifikaci změny čl. 20 odst. 1 Úmluvy o odstranění všech forem diskriminace žen /usnesení č. 10, hlasování 12-0-0/; 2) žádá Úřad vlády o informaci o výsledcích slyšení o čtvrté a páté periodické zprávě ČR o plnění Úmluvy o odstranění všech forem diskriminace žen před Výborem pro odstranění diskriminace žen,

kteře se uskutečnilo v říjnu 2010, včetně předložení závěrečného doporučení Výboru pro odstranění diskriminace žen pro ČR /usnesení č. 10, hlasování 7-2-3/.

4. Sdělení předsedkyně a různé

V rámci tohoto bodu př. H. Langšádlová stručně informovala přítomné o průběhu semináře ohledně střídavé péče, který se uskutečnil 22. února t. r. ve Státních aktech.

5. Návrh termínu a pořadu 4. schůze stálé komise

Po krátké diskuzi se členové a členky komise usnesli, že příští termín setkání SKRRP bude stanoven na pátek 8. dubna od 9.30 hodin. Pokud jde o náplň jednání, komise by se měla zabývat novelou zákona o rodině (pokud projde do 2. čtení na plénu PS), dále postavením OSPOD a to i v souvislosti s tématem odebírání dětí a jejich umíst'ováním do tzv. neutrálního prostředí (navrhl posl. M. Benda, př. H. Langšádlová), dále problematika sirotčích důchodů – návrh zákona o důchodovém pojištění (posl. K. Peak zná problematiku ze své poslanecké praxe), stálá komise by se rovněž ráda seznámila se stanoviskem vlády ohledně posledního rozsudku Evropského soudu ve věci důchodů a pojištění (posl. M. Benda). Posl. K. Peak by na jedno z dalších jednání komise chtěla pozvat zástupce Asociace občanských poraden.

Schůze skončila v 10.50 hodin.

/zapsala Kristýna Kusáková/

Jitka Chalánková v. r.
ověřovatelka komise

Helena Langšádlová v. r.
předsedkyně komise